

Til lovforslag nr. L 48. Betænkning afgivet af miljø- og planlægningsudvalget den 7. december 1983

Betænkning

over

Forslag til lov om støtte til de små øsamfund (trafikstøtte m.v.)

Udvalget har behandlet lovforslaget i en række møder og har herunder stillet spørgsmål til miljøministeren, som denne har besvaret skriftligt eller i samråd. Nogle af disse svar er optrykt som bilag til denne betænkning.

Udvalget har endvidere modtaget skriftlig og/eller mundtlig henvendelse fra Bjergsted, Ravnsborg, Ribe og Skælskør kommuner.

Miljøministeren har i et samråd over for udvalget tilkendegivet, at det generelt er et gode for øerne, hvis færgerne overnatter på øen. Ministeren vil derfor under forudsætning af, at øhavnen har en forsvarlig beliggenhed og standard, henstille til de pågældende færageselskaber at overveje, om det er muligt at lade de færger, der ikke allerede overnatter på øerne, gøre dette.

Ministerens har endvidere tilkendegivet, at han efter drøftelse med indenrigsministeren vil henstille til de kommuner, der ikke har oprettet særlige øudvalg i henhold til styrelseslovens § 17, stk. 4, at overveje at gøre dette.

Miljøministeren har herudover tilkendegivet, at den statslige administration af trafikstøtten vil blive tilrettelagt således, at øboernes indstilling er kendt, inden der træffes beslutning om udbetaling af statens støtte.

Såfremt der ikke kan opnås enighed i forhandlingerne om sejlplaner mellem kommune, amtskommune og øboere, optages forhandling herom mellem planstyrelsen og de involverede parter.

Ministerens har oplyst, at ansøgninger om støtte til forsøgsordninger, projekter m.v. efter lovforslagets § 4 vil blive tilrettelagt således, at ansøgninger om støtte forelægges i

embedsmandsudvalget under planstyrelsen, hvori også Sammenslutningen af Danske Småøer er repræsenteret, og at ansøgninger fremsendes gennem Øsammenslutningen. Endelig har ministeren tilkendegivet, at øboerne ved administration af de ansøgte 2 mill. kr. til akutte færgeindkøb altid vil blive hørt, inden der træffes en afgørelse.

Endelig har miljøministeren over for udvalget oplyst følgende:

I bemærkningerne til lovforslagets § 4 er det foreslået, at der afsættes et beløb på 700.000 kr. til gennemførelsen af forsøgsordninger, projekter m.v., der har betydning for sikring af levevilkårene på de enkelte øer. Der er under udvalgsbehandlingen fremkommet ønske om, at de formål, der kan støttes efter lovforslagets § 4, tilgodeses i større omfang, end det fremgår af bemærkningerne. Under henvisning hertil kan det oplyses, at ministeren vil være indstillet på at søge de bevilgende myndigheders tilslutning til, at der i forhold til lovforslagets bemærkninger foreslås afsat yderligere 500.000 kr. til formålet. Det samlede beløb, der herefter foreslås afsat, vil udgøre 1,2 mill. kr.

Herefter indstiller et *flertal* (udvalget med undtagelse af fremskridtspartiets og det radikale venstres medlemmer) lovforslaget til *vedtagelse* med de af miljøministeren stillede ændringsforslag.

Et *mindretal inden for flertallet* (socialdemokratiets medlemmer af udvalget) ønsker at udtale:

Udviklingen i det danske samfund igennem de sidste årtier, bl.a. sammenlægningen

af landbrug til større enheder, har haft til følge, at mange af de små øer er blevet affolket i en sådan grad, at de små øers overlevelsesmuligheder som selvstændige samfund med skole, erhvervs muligheder m.v. blev truet. En af de væsentligste faktorer var også, at der ikke var mulighed for at opretholde den nødvendige færgedrift mellem øerne og det øvrige samfund.

Tidligere socialdemokratiske regeringer har derfor gennemført en midlertidig støtteordning til hjælp for færgedriften, en støtte der to gange er blevet forøget.

Det foreliggende forslag er derfor i god overensstemmelse med den socialdemokratiske politik. Mindretallet er i forhandlingerne blevet imødekommet på væsentlige punkter. Det er igennem samråd og i svar fra ministeren sikret, at øboernes synspunkter bliver kendt ved, at fordeling af midlerne i henhold til lovforslagets § 4 fremsendes gennem Sammenslutningen af Danske Småøer. Ligeledes er fordelingsbeløbet forhøjet fra 700.000 kr. til 1,2 mill. kr., hvilket sikrer, at der også er midler til at etablere et egentlig øsekretariat.

Endvidere har ministeren svaret positivt på muligheden for, at de midler, der er afsat i henhold til § 4, kan anvendes i forbindelse med beskæftigelsesmidlerne.

Mindretallet har bemærket, at der i henhold til de af ministeriet udførte beregninger på baggrund af 1982-tallene ikke vil blive tale om, at der bliver underskud på de af loven omfattede færgeruter.

Mindretallet forventer, at miljøministeren, såfremt det viser sig, at de omtalte beregninger ikke holder stik, vil drage omsorg for, at et eventuelt underskud bliver dækket, således at de enkelte amtskommuner og kommuner ikke alene skal dække et sådant underskud.

Ligeledes er det lovet øboerne, at der, såfremt der er uenighed mellem repræsentanterne for de implicerede parter vedrørende sejlplantilrettelæggelse, fra planstyrelsens side vil blive optaget forhandlinger herom. Det samme gør sig gældende vedrørende puljen på 2 mill. kr., der er afsat til direkte investeringsstøtte til udskiftning af ældre færger.

Det er også væsentligt for mindretallet, at sejlplanen for 1982 i alt overvejende grad lægges til grund for den fremtidige sejlads.

Mindretallet finder det også positivt, at ministeren vil henstille til de kommuner, der endnu ikke har oprettet et udvalg for øer, at

et sådant udvalg bliver etableret, ligesom henstillingen om, at færgerne, dér hvor øerne har tilstrækkeligt gode havnefaciliteter, overnatter på øerne. Dette vil sikre øboernes trafikforbindelser i påkommende tilfælde.

Mindretallet har også mærket sig, at såfremt de afsatte beløb til nye færger i den kommende tre års periode skulle vise sig utilstrækkelige, vil miljøministeren overveje muligheden for at forøge beløbet.

Det er også tilfredsstillende for mindretallet, at problemet angående udgiftsfordelingen vedrørende vedligeholdelsen af vejforbindelser til Mandø, der påfører Ribe kommune en ekstraudgift på ca. 250.000 kr., har fundet en tilfredsstillende løsning.

Forhandlingerne i udvalget har vist, at det foreliggende lovforslag er et skridt i den rigtige retning til at sikre de små øers eksistens.

Men det har også vist sig, at der fremover er behov for yderligere tiltag, der må diskuteres mellem de implicerede parter. Blandt andet må spørgsmålet om etablering af en egentlig ø-fond, inddrages i de fremtidige drøftelser, ligesom der må lægges vægt på, om der er andre former, hvorved øboernes medindflydelse og medbestemmelse kan sikres.

Et *mindretal* (fremskridtspartiets medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling, men kan dog stemme for de under nr. 7 og 9 stillede ændringsforslag. Mindretallet ønsker at udtale:

Mindretallet har den grundholdning, at offentlige tilskud til dette og hint er af det onde. Det betyder, at det offentlige skal kræve større og større skatter og afgifter ind, for – via en dyr administration – at dele midlerne ud igen i form af tilskud i en eller anden form.

Mindretallet går også ind for den personlige frihed, ikke mindst den enkeltes ret til at bosætte sig dér, hvor man ønsker det. Nogle foretrækker at bo i en større by, andre ønsker at bo på landet, og nogle foretrækker at bo på en ø.

Den sidstnævnte befolkningsgruppe er selvbevidste og stolte af deres bopæl og ønsker at forblive på øerne med alle de ulemper, det kan medføre, men også med de fordele det indebærer.

Når mindretallet går imod trafikstøtte til småøerne, er det for at understrege, at Dan-

mark yder over 2 mia kr. til u-landsbistand og foretrækker at bygge havne og levere skibe til u-lande, mens »fejten for vor egen dør« skal være en yderligere belastning for skatteyderne. Der skal derfor ske en holdningsændring, som mindretallet vil gøre alt for at pege på.

Mindretallet kan dog gå ind for, at der nedsættes et råd – f.eks. et »landsøråd« eller lignende – hvor de særlige problemer for småøerne tages op, og mindretallet lægger vægt på, at øerne har en fornuftig repræsentation i et sådant råd. Et gammelt ord siger: »Den ved bedst, hvor skoen trykker, som har den på«, og derfor fremsatte fremskridtspartiet i folketingsåret 1976–77, 2. samling, forslag til lov om ændring af lov om kommunale valg. (Ø-repræsentation i kommunalbestyrelser), men desværre blev lovforslaget ikke godt modtaget, se Folketingstidende 1976–77, 2. samling, forhandlingerne sp. 1685 og 3019 samt tillæg A sp. 4401.

Mindretallet går imod enhver form for fondsdannelse.

Med ovenstående begrundelse indstiller mindretallet lovforslaget som helhed til forkastelse.

Et *andet mindretal* (det radikale venstres medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af miljøministeren og de af mindretallet stillede ændringsforslag.

Mindretallet undrer sig over, at det på trods af de mange positive holdninger ved lovforslagets 1. behandling ikke har været muligt at skabe flertal for mindretallets ændringsforslag om ø-fond og landsøråd. Selv om trafikken til og fra øerne er en livsnerv, så er der brug for udvikling af en række andre områder. For at sikre en samlet behandling af disse spørgsmål kombineret med mulighed for økonomisk støtte foreslås en ø-fond og et landsøråd oprettet.

Ændringsforslag

Af et *mindretal* (Dræbye (RV)):

Til titlen

1) Lovforslagets titel affattes således:

»Forslag

til

Lov om støtte til de små øsamfund (trafikstøtte, ø-fond, landsøråd m.v.)«

Ny kapitelinddeling

2) Før § 1 indsættes:

»Kapitel 1«

Af *miljøministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af Maisted (FP)):

Til § 1

3) Efter stk. 3 indsættes som nyt stykke:

»Stk. 4. Miljøministeren kan fastsætte, at der kan ydes tilskud efter § 1 til vedligeholdelse af vejforbindelser til Mandø.«

Til § 3

4) Efter stk. 3 indsættes som nyt stykke:

»Stk. 4. Stk. 1–3 finder tilsvarende anvendelse på tilskud efter § 1, stk. 4.«

Af et *mindretal* (Dræbye (RV)):

Ny kapitelinddeling

5) Før § 4 indsættes:

»Kapitel 2«

Til § 4

6) Paragraffen affattes således:

»§ 4. Til hel eller delvis finansiering af forsøgsordninger, projekter m.v., der har betydning for sikring af levevilkårene på de enkelte øer eller for øerne som helhed samt til finansiering af statens tilskud til færgeinvesteringer oprettes en ø-fond.

Stk. 2. Fra fonden kan ydes både lån og tilskud. Ved støtte til aktiviteter i tilknytning til den enkelte ø samt tilskud til færgeinvesteringer bør herudover normalt ydes så store beløb i støtte fra henholdsvis kommune og amtskommune.

Stk. 3. Ø-fonden administreres af miljøministeren, der fastsætter nærmere vilkår og betingelser for ydelse af støtte. Støtte ydes efter indstilling fra landsørådet, jfr. § 01.

Stk. 4. Ø-fonden tilføres på de årlige finanslove et beløb på 5 mill. kr. Beløbet reguleres efter reglerne i § 2, stk. 2.

Stk. 5. Miljøministeren fastsætter, hvilke øer loven omfatter.«

Af et *mindretal* (Dræbye (RV)), tiltrådt af et *mindretal* (Maisted (FP)):

Ny paragraf

7) Efter § 4 indsættes som ny paragraf:

»§ 01. Miljøministeren nedsætter et landsråd med to repræsentanter fra miljøministeriet og en repræsentant fra hver af følgende ministerier: socialministeriet, ministeriet for offentlige arbejder, ministeriet for kulturelle anliggender, undervisningsministeriet, indenrigsministeriet, finansministeriet og industriministeriet. Endvidere udpeges efter indstilling fra de kommunale organisationer én repræsentant, småøerne indstiller 2 repræsentanter, mens Læsø, Samsø og Ærø i fællesskab indstiller én repræsentant. Endelig kan miljøministeren udpege indtil tre særligt sagskyndige.

Stk. 2. Landsrådet afgiver indstilling til miljøministeren om anvendelse af midlerne i ø-fonden.

Stk. 3. Landsrådet afgiver udtalelse til miljøministeren om alle forhold vedrørende øerne og kan forestå særligt udredningsarbejde om øernes forhold.«

Af et *mindretal* (Dræbye (RV)):

Ny kapitelinddeling

8) Før § 5 indsættes:

»Kapitel 3«

Af *miljøministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

Ny paragraf

9) Efter § 7 indsættes som ny paragraf:

»§ 02. Forslag til revision af loven fremsættes for folketinget i folketingsåret 1986-87.«

Bemærkninger

Til nr. 1

Ændringsforslaget er en konsekvens af ændringsforslag nr. 6 og 7.

Til nr. 2, 5 og 8

Der ønskes en opdeling af lovforslaget i kapitler.

Til nr. 3 og 4

Ændringsforslagene indebærer, at der kan ydes tilskud til vedligeholdelse m.v. af vejforbindelser til Mandø. Baggrunden for forslagene er, at der til tider på grund af vejforholdene er vanskeligheder med at opretholde vejtrafikken til Mandø. Støttebeløbet vil blive fastsat på baasis af de særlige udgifter, der som følge heraf er forbundet med vedligeholdelse af vejforbindelserne. Støtten til Mandø modsvares af en reduktion af støtten til de færgeruter, der agtes omfattet af lovforslaget.

Til nr. 6

For at sikre en støtte til fortsat udvikling af de mindre øsamfund er det nødvendigt, at der er mulighed for en direkte statsstøtte til projekter, forsøgsordninger m.v., der kan forbedre levevilkårene og herunder sikre erhvervsudviklingen. Der tænkes især på opgaver, der ikke kan få støtte efter anden lovgivning, men kombinationer med anden offentlig støtte (f.eks. jobskabelse) kan også komme på tale. Endelig er der behov for statslig støtte til færgeinvesteringer, som efter ændringsforslaget også skal finansieres af fonden i stedet for gennem aktstykket på 2 mill. kr.

Specielt for investeringsstøtten til færger er det forudsat, at kommune og amtskommune yder lige så store beløb i støtte. For øvrig støtte er forudsat, at kommune og amtskommune ved projekter, der har udviklingen på den enkelte ø som formål, normalt yder tilskud/lån med lige så store beløb som staten, mens forsøgsordninger og projekter med bredere perspektiv kan få støtte, uden at ligedelforsøgsordningen opretholdes.

Specielt vedrørende stk. 2 bør fastslås, at tilbagebetaling af lån sker til fonden.

Specielt vedrørende stk. 3 skal gøres opmærksom på, at ordningen indebærer, at ministeren har et sædvanligt ansvar for fondens administration, men at det er det nedsatte

landsøråd, jfr. forslag til ny paragraf, der foretager indstilling.

Specielt vedrørende stk. 5 skal forudsættes, at øfonden omfatter de småøer, som var forudsat omfattet af lovforslagets § 4, samt Samsø, Læsø og Ærø.

Til nr. 7

Det nedsatte landsøråd skal efter ændringsforslaget udøve rådgivende funktioner over for miljøministeren samt forestå det fortsatte udredningsarbejde.

Rådet er foreslået sammensat som det eksisterende embedsmandsudvalg suppleret

med en repræsentant for nævnte tre øer og op til tre sagkyndige, hvoraf den ene bør være særligt landbrugskyndig.

Til nr. 9

Det foreslås, at loven tages op til revision i folketingsåret 1986-87 på baggrund af de til den tid indvundne erfaringer med hensyn til lovens administration. På dette tidspunkt vil der desuden foreligge resultater af undersøgelsen af investeringsbehov og finansieringsmuligheder m.v. med hensyn til færgerne til de små øer.

Ole Bernt Henriksen (KF) Finn Jørgensen (KF) Svend Heiselberg (V) Sønderby (V)

Hahn (CD) Grethe Kindberg Jørgensen (CD) Maisted (FP) Steffensen (KrF) fmd.

Dorte Bennedsen (S) Camre (S) Erik Holst (S) Tove Lindbo Larsen (S)

Sonja Mikkelsen (S) Løvig Simonsen (S) Dræbye (RV) Margrete Auken (SF) nfmd.

Hove Sørensen (SF)

Partiet VS havde ikke medlemmer i udvalget.

Nogle af udvalgets spørgsmål til miljøministeren og dennes svar herpå

Spørgsmål nr. 1:

Vil ministeren sikre, at sejlplanniveauet for 1982 opretholdes?»

Svar:

I »Femte notat om det offentliges politik for de små øer, støtte til trafikbetjeningen« er det bl.a. anført, at øboernes transportbehov generelt er tilgodeset af de sejlplaner, der var gældende i 1982. Det er derfor 1982-sejlplanerne, der er grundlag for lovforslagets samlede udgiftsramme på 30 mill. kr. til trafikstøtten.

Udgangspunktet for administrationen af den fremtidige trafikstøtteordning efter loven er, at serviceniveauet i 1982-sejlplanerne skal opretholdes. Dette serviceniveau kan imidlertid kun være et udgangspunkt. For visse ruters vedkommende var 1982-fartplanerne således mindre tilfredsstillende, mens de for andre ruters vedkommende var mere tilfredsstillende for øboerne.

Efter lovforslaget fastlægges sejlplanerne i et samarbejde mellem amtskommunerne, kommunerne og øboerne med udgangspunkt i øboernes transportbehov.

Spørgsmål nr. 4:

»Vil ministeren være indstillet på at søge om yderligere beløb til støtte til færgeinvesteringer, såfremt de foreslåede 2 mill. kr. ikke viser sig at være tilstrækkelige?»

Svar:

Hvis der mod forventning alligevel skulle opstå akutte behov, der ikke kan dækkes af de 2 mill. kr. i perioden frem til 31. december 1985, er jeg indstillet på at overveje på

tilsvarende betingelser at søge om yderligere beløb til dækning heraf.

Spørgsmål nr. 7:

»Hvorledes kunne ministeren tænke sig at sikre midler til Sammenslutningen af Danske Småøers sekretariat?»

Svar:

I henhold til lovforslagets § 4 kan der i særlige tilfælde ydes støtte til gennemførelse af forsøgsordninger, projekter m.v., der har betydning for sikring af levevilkårene på de enkelte øer. I 1984 foreslås afsat 700.000 kr. i 1982-priser.

Jeg lægger vægt på, at sådanne forsøgsordninger og projekter iværksættes. Af min redegørelse til folketinget om de små øer fremgår det, at det er et stort ønske fra øboerne at få oprettet et øsekretariat. Jeg finder, at støtte til et sådant økontor må prioriteres højt, men det må dog også afvejes mod andre indkomne ansøgninger.

Spørgsmål nr. 9:

»Kan de 700.000 kr., der er afsat til specielle formål i henhold til § 4, anvendes i tilknytning til arbejder, der finansieres af beskæftigelsesmidler?»

Svar:

Jeg lægger vægt på, at nytteværdien af de midler, der er afsat i medfør af lovforslagets § 4, bliver så stor som muligt.

Støtten kan derfor også ydes til projekter, der finansieres af beskæftigelsesmidler. Dette kræver dog en dispensation fra arbejdsministeriet.